

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Suomi liikkeelle -ohjelma
Programmet Finland i rörelse

Ravitsemusterveyden edistämisen ja liikuntaneuvonnan itsearviointi – työkaluja kehittämiseen

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Ravitsemusterveyden edistäminen hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalveluissa itsearviointikyselyn esittely

Soili Alanne, johtava ravitsemusterapeutti, FT

Sisällys

1. Taustaa
2. Kysely ja sote -uudistus
3. Ravitsemusterveyden edistäminen 1/2
4. Ravitsemusterveyden edistäminen 2/2
5. Ravitsemusterveyttä edistetään vaikuttavasti yhteistyössä -toimenpiteet
6. Itsearviointikysely
7. Rakenteet ja käytännöt
8. Resurssit
9. Menetelmät ja toimintamallit
10. Ruoka- ja ravitsemussuositukset
11. Viestintä ja täydennyskoulutus
12. Vaikuttavuus
13. Lähteet

Taustaa

- Suomen terveyttä edistävät sairaalat ja organisaatiot ry (STESO ry) perusti vuonna 2019 moniammatillisen työryhmän kehittämään ravitsemusterveyden edistämisen standardeja.
- Standardien rakenne ja pääotsikot pohjautuivat kansainvälisiin terveyden edistämisen standardeihin (2004) ja kansainvälisen verkoston standardeihin (2020, International Network of Health Promoting Hospitals and Health Services).
- Ensimmäinen versio Sosiaali- ja terveydenhuollon ravitsemusterveyden edistämisen standardeista julkaistiin 2021
- Uskollisuus kansainvälisille standardeille tuotti pitkän ja monimutkaisen kyselyn.

Kysely ja sote-uudistus

- Sote -uudistuksessa sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen siirtyi 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueiden vastuulle. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen säilyi edelleen kunnan tehtävänä.
- Ravitsemusterveyden edistämisen palveluketjut osana elintapaohjausta eli RatePal –hanke 2021-2023.
- Hankkeen yhteenveto löytyy Valtion Ravitsemusneuvottelukunnan sivuilta nimellä: ”Ravitsemusterveyttä edistetään vaikuttavasti yhteistyössä” –Policy Brief –toimenpidekannanotto, 2023.
- Kyselyä lyhennettiin, yksinkertaistettiin ja muokattiin arvioimaan niitä osa-alueita, joita RatePal- hankkeen toimenpiteitä vastaaviksi.

Ravitsemusterveyden edistäminen 1/2

Ravitsemusterveyden edistäminen on hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ravitsemuksen keinoin eri ikä- ja väestöryhmissä.

Ravitsemusterveyden edistämisellä pyritään turvaamaan lasten tervettä kasvua ja kehitystä, parantamaan työikäisten työ- ja toimintakykyä, tukemaan ikääntyneiden ihmisten toimintakykyä ja kotona selviytymistä, lisäämään terveyttä ja hyvinvointia sekä kaventamaan väestöryhmien välisiä terveyseroja.

Ravitsemusterveyden edistäminen 2/2

Ravitsemusterveyttä edistetään vaikuttavasti yhteistyössä -toimenpiteet

- A. Toiminta kohdistuu kaikkiin ikä- ja väestöryhmiin ja erityisen tuen tarpeessa olevat ihmiset on huomioitu.
- B. Toiminnan rakenteista ja käytännöistä on sovittu. Toiminnan suunnittelussa hyvinvointialueilla käytetään elintapaohjauksen tarkistuslistaa.
- C. Ravitsemusterveyden edistämisessä käytetään näyttöön perustuvia menetelmiä ja toimintamalleja ja tarjottujen aterioiden ravitsemuslaatu perustuu suosituksiin.
- D. Ravitsemusterveyden edistämistyötä tuetaan suunnitelmallisella viestinnällä ja säännöllisellä täydennyskoulutuksella.
- E. Ravitsemusterveyden edistäminen todennetaan ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan yhteisesti sovittulla tavalla säännöllisesti.

Itsearviointikysely

- Työväline ravitsemusterveyden edistämisen nykytilan arviointiin ja kehittämiseen hyvinvointialueilla
- 25 kysymystä
- Vastausvaihtoehdot ovat
 - **Kyllä**
 - **Valmisteilla**
 - **Ei**
 - **En osaa sanoa**
- Tarkennuksia ja muita huomioita –laatikko
- Kysely käydään läpi työryhmällä, jossa on johtajia, esihenkilöitä ja ravitsemushoidon eri vaiheisiin osallistuvia ammattilaisia
- Täytetään kerran vuodessa

Rakenteet ja käytännöt

A. Hyvinvointialueella on sovittu rakenteista ja käytännöistä

*Policy Brief –
toimenpide B*

Poliittinen vastaava tah

Toimialue, vastuualue tai –yksikkö

Työryhmä, joka vastaa koordinaatiosta

- Sosiaali- ja terveyspalveluissa
- Alueellisesti yhdyspintatyössä

Koordinointiin on nimetty henkilöt

Ravitsemusterveys on sisällytetty osaksi alueellista hyvinvointikertomusta- ja suunnitelmaa

Huomioitu yhteistyösopimuksissa

Resurssit

B. Hyvinvointialueella on varmistettu riittävät resurssit ravitsemusterveyden edistämiseen

Ravitsemusterapiaresurssit

- Asiakas- ja potilastyöhön perustasolla
- Asiakas- ja potilastyöhön erityistasolla
- Ravitsemusterveyden edistämiseen hyvinvointialueen toimissa
- Alueelliseen ravitsemusterveyden edistämiseen kunnissa
- Alueelliseen ravitsemusterveyden edistämiseen kolmannella sektorilla

Muulle hoitohenkilökunnalle on varmistettu riittävät resurssit ravitsemusohjauksen antamiseen

Menetelmät ja toimintamallit

C. Ravitsemusterveyden edistämisessä käytetään vaikuttavia menetelmiä ja toimintamalleja

*Policy Brief –
toimenpide C*

Lapsilla ja nuorilla

Työikäisillä

Ikääntyneillä

Ohjeet vajaaravitsemuksen seulontaan, ehkäisyyn ja hoitoon

- Lapsilla ja nuorilla (STRONG KIDS)
- Työikäisillä (NRS2002)
- Ikääntyneillä (MNA)

Ruoka- ja ravitsemussuositukset

D. Kansalliset ruoka- ja ravitsemussuositukset ohjaavat ruokapalveluiden elintarvikehankintoja sekä tarjottavien aterioiden suunnittelua ja toteutusta

*Policy Brief –
toimenpide C*

Viestintä ja täydennyskoulutus

E. Ravitsemusterveyden edistämistä tuetaan suunnitelmallisella viestinnällä ja täydennyskoulutuksella.

*Policy Brief –
toimenpide D*

Suunnitelma ravitsemusterveyden edistämisen viestinnästä

Huomioitu hyvinvointialueen palvelutarjottimella

Ravitsemusterveyden edistäminen sisältyy hyvinvointialueen asiakas- ja potilastyötä tekevien perehdytysohjelmaan

Koulutusta, joka tukee alueellisen hyvinvointisuunnitelman- ja kertomuksen toimeenpanoa

Ammattilaisten ravitsemusosaamisen kouluttaminen

Vaikuttavuus

F. Ravitsemusterveyden edistäminen todennetaan ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan yhteisesti sovitulla tavalla säännöllisesti.

Policy Brief – toimenpide E

Kuvio 3. Ravitsemusterveyden edistämisen todentaminen ja vaikuttavuus (esimerkki)

Lähteet

- Suomen terveyttä edistävät sairaalat ja organisaatiot ry. Saatavilla: [Ravitsemusterveyden edistäminen | steso.fi](https://steso.fi).
- Ruokavirasto. Ravitsemusterveyden edistämisen palveluketjut osana elintapaohjausta uusissa sote-rakenteissa. RatePal –hanke 2021 -2023. Saatavilla: [RatePal-hanke 2021-2023](#)
- Ruokavirasto. [Policy Brief -toimenpidekannanotto 2023](#)

Kiitos !

Etelä-Pohjanmaan
hyvinvointialue